

Bedömarutlåtande för Utbildningsutvärdering av Genusvetenskap vid Uppsala universitet.

Bedömarpanel, material och process

Följande medlemmar ingick i bedömarpanelen:

Docent Annika Olsson, prefekt vid institutionen för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap, Stockholms universitet

Professor Lena Martinsson, Institutionen för kulturvetenskaper, Göteborgs universitet

Professor Birgitta Tomkinson, excellent lärare vid institutionen för medicinsk biokemi, Uppsala universitet.

Dessutom ingick en studeranderepresentant i bedömarpanelen, Caroline Asserlund, som dessvärre inte hade möjlighet att delta i panelens platsbesök och därför skriver ett eget bedömarutlåtande.

Utlåtandet baseras på institutionens självvärdering av utbildningen i genusvetenskap på grundläggande och avancerad nivå, med tillhörande dokumentation, som bedömargruppen erhöll den 20 september. Våra erfarenheter av och reflektioner efter diskussioner med ledningen, olika lärargrupper samt studenter i samband med vårt platsbesök på Centrum för genusvetenskap den 5 oktober 2017 har också haft stor betydelse för utlåtandet.

Generell bild av utbildningsverksamheten

Centrum för genusvetenskap (CFG), vid Uppsala Universitet (UU), som bedriver utbildning på grund, avancerad och forskarutbildningsnivå, är en tvärvetenskaplig och internationell miljö med representation från universitetets alla fakulteter där tonvikten av verksamheten ligger på forskning, huvudsakligen externfinansierad sådan (2/3). Utbildningsverksamheten omfattar budgetmässigt 10-15 %; uttryckt i HÅS som 76 helårsstudenter, varav 19 är lokaliserade till Campus Gotland. Den fasta stab, som är både involverad i och ansvarig för utbildningen, utgörs av fem heltidsanställda lektorer, två forskare (varav en är föreståndare), samt en professor och en studievägledare/utbildningsadministratör. Därutöver utgör doktorander, forskare, vikarierande lektorer och timlärare en central resurs i och för utbildningen.

En generell bild utifrån de dokument vi haft tillgång till och platsbesöket är att det i dagsläget

- är en stark vital tvärvetenskaplig och internationell forsknings- och undervisningsmiljö med många kontaktytor; en miljö som anser att jämställdhet är viktigt; och en miljö där studenterna har inflytande;
- bedrivs utbildning av god kvalitet som vilar på vetenskaplig grund, som efterfrågas av samhället;
- finns tillräcklig lärarkapacitet – beräknad på undervisningsuppdrag och antalet lektorer – och att verksamma lärare har mycket god ämnesmässig och högskolepedagogisk kompetens.

Övergripande reflektioner kring styrkor och svagheter/utvecklingsområden

Detta är inte en jämförande betygssättande utvärdering utan en kvalitetsdriven. Istället för att jämföras med andra genusvetenskapliga utbildningar nationellt och

internationellt handlar det om att relatera till enhetens egna mål med verksamheterna och generera kunskap som krävs för att ytterligare öka kvalitén. Mot denna bakgrund har bedömarpanelen valt att inledningsvis reflektera kring vad vi menar är centrala områden relaterade till utvärderingens övergripande teman för att sedan sammanfattningsvis och i punktform formulera starka och svaga/utvecklingsområden samt rekommendationer

Vilken slags utbildning vill Centrum ge?

En av de allra viktigaste frågorna att besvara för varje organisation som ska bedriva kvalitetsarbete har att göra med vad verksamheten syftar till och vad organisationen vill att verksamheten ska syfta till. Frågan om vad CFG vill med sin utbildning på grund och avancerad nivå och hur denna utbildning är forskningsanknuten är med andra ord högst relevant. Lika viktig är naturligtvis frågan hur CFG medvetet arbetar för att uppnå detta mål.

Forskningen på centrumet utgör den största delen av verksamheten. Att fortsätta att vara ett tvärvetenskapligt och dynamiskt forskningscentrum till för hela universitet är ett tydligt och under intervjuerna uttalat mål. Målet med utbildningarna är oklarare och här finns ett något för givet taget mål att den genusvetenskapliga utbildningen ska vara lik och jämförbar med andra utbildningar i genusvetenskap i landet, vilket naturligtvis är en viktig men möjligen lågt hållen ambition. Här menar vi att CFG, riskerar att missa en möjlighet att profilera sig och utveckla en för genusvetenskap viktig pedagogik och kunskap, i linje med sin unikt starka interdisciplinära forskning. Som utomstående vill vi alltså inte bara poängtera forskningen som en viktig resurs för utbildningen. Vi vill också understryka forskningens *tvärvetenskapliga* karaktär som varande av särskilt pedagogiskt intresse. Redan idag ordnas en studentdag då forskarna föreläser om sin forskning och studenterna känner sig på ett mycket föredömligt sätt inbjudna till forskarseminarier. Det är en styrka. Men CFG skulle kunna vara än tydligare i att vara vägledande i att utbilda också i naturvetenskapliga genusämnen och i interdisciplinaritet. Och om denna inriktning inte är den väg CFG önskar att gå så tror vi att det är viktigt att diskutera och kommunicera vilken genusvetenskaplig utbildning CFG vill ge och varför.

Samarbete mellan lärare – sammanhang mellan kurser

I självvärderingen betonas att det behövs mer samarbete, kontinuitet och uppföljning i lärarlaget vilket vi menar oss också kunna se i frånvaron av sammanhang mellan kurser och programupplägg. Kurserna i sig själva framstår som sammanhängande, men vilket mål hela masterutbildningen exempelvis har finner vi otydligare. Varför har just de teman som valts till kurserna prioriterats? Hur hänger kurserna sinsemellan ihop? Vilka mål svarar de emot? Vad för slags samlad kunskap vill man att studenterna ska ha med sig?

En annan otydlighet handlar om huruvida det är en yrkes- eller forskningsförberedande masterutbildning eller både och? Här saknas, uppfattar vi en tydlig strategi. Hur skulle exempelvis kurserna kunna relateras till varandra på masternivå för att på ett så effektivt sätt som möjligt vara yrkes- respektive forskningsförberedande? Vad för slags kunskap behövs för att förbereda för ett yrkesliv? Här finns exempelvis ingen obligatorisk praktikkurs, eller kurs med fokus på akademisk yrkeskompetens. Här är vi eniga med den generella självvärderingen om behovet av utveckling och efterlyser en tydligare strategisk linje som klarar av att

dra nytta av den unika utbildnings- och forskningsmiljön för både yrkes- och forskarrollen. Frågorna är också relevanta att ställa, och de har också ställts, på grundnivån, vad syftar utbildningen till i sin helhet? Vad för mål och idéer drivs utbildningsverksamheten av bortsett från den grundläggande: att ge genusvetenskaplig utbildning av god kvalitet?

Dessa frågor kan konkretiseras genom ett par exempel: För bedömarpanelen tycks det som att utbildningarna innehåller arbetslivsmoment men att det saknas övergripande ansatser för att utveckla arbetslivsanknytning. På grundnivån har man exempelvis lagt till muntlig presentation med tanke på att det är bra erfarenhet att ha med sig ut i yrkeslivet., och det finns också andra inslag som är tydligt inriktade mot arbetslivet, men ingen tydlig röd tråd. På masternivån har uppsatsen fått breda ut sig på hela 45 hp - till skillnad från de flesta andra genusvetenskapliga masteruppsatser runt om i landet som utgörs av 30 hp - med målet att kvalitén ska bli bättre. Vi känner oss klivna till denna lösning, och kanske främst till hur relationen mellan tid, arbete och kvalitet formuleras. Dels därför att examensmålen tydliggör vikten av att kunna utföra en forskningsuppgift inom en begränsad tid, men också därför att metoder för att öka kvaliteten i studenternas arbeten också bör relateras till andra aspekter som exempelvis en bättre utvecklad pedagogik.

Examensmål, examination och lärandemål

I huvudsak upplever bedömarpanelen att utbildningarna når målen i högskoleförordningen och högskolelagen. Examensmålen som berör etiska bedömningar samt hur tidsaspekten beaktas (särskilt vad gäller uppsatser) är mer tveksamma, eftersom det inte tydligt går att utläsa via kursplaner och de dokument som vi haft tillgång till i utvärderingen.

Olika examinationsformer används i undervisningen och det är en tydlig progression mot mer krävande skrivuppgifter när kurser på olika nivåer jämförs. Men om alla studenter faktiskt uppnår alla lärandemål verkar inte helt säkerställt, framförallt på kurser där fler lärare deltar i bedömningen och det inte är helt tydligt vilket lärandemål som examineras på vilket sätt. De bedömningskriterier och betygskriterier som finns med i det skriftliga underlaget uppfattades inte som särskilt tydliga av panelen, och det framkom också i samtalen med studentgruppen att även studenter upplever betygskriterierna som otydliga. I samband med diskussioner med lärargrupperna framkom att olika lärare arbetar på olika sätt, och i underlaget finns ett student-PM från kurs A3 som inte bedömdes uppfylla alla lärandemål, trots att det var godkänt. Även med stor respekt för lärares integritet och för att lärare med lång erfarenhet har förmåga att bedöma om ett PM eller annan skriftlig uppgift uppfyller målet, kan en del tveksamheter uppkomma, vilket bör diskuteras i lärarkollegiet på ett mer systematiskt sätt.

Internationalisering, pedagogisk kvalitet, studiemiljö och studentinflytande

Graden av internationalisering är hög vid CFG. Det är en miljö med en mängd professorer, forskare och lärare som har en akademisk bakgrund vid eller erfarenhet från universitet i andra länder än det svenska. Det finns också kurser som hålls på engelska samt utbytesstudenter. Vi fick därtill kunskap om att lärare och masterstudenter gjort en forsknings- och undervisningsresa till Berkeley samt att medel för sådana internationella utbyten fanns att få genom institutionens försorg. Den svaghet vi möjligen kan finna i relation till frågan om internationalisering

handlar om att existensen av den internationella miljön inte nog lyfts fram, används och kommuniceras. Det skulle kunna vara en viktig dimension att synliggöra i ett möjligt utvecklings- och profileringsarbete.

Lärarna har pedagogisk utbildning men vi saknar en medveten målsättning för det pedagogiska arbetet samt pedagogiska diskussioner och utvecklingsarbeten. Studierektorn pekar själv på denna brist och på hur den successivt ska åtgärdas nu när lärarstaben blivit större. Vi finner detta utvecklingsarbete mycket viktigt.

De studenter som deltog i diskussioner med panelen framhöll den mycket goda studiemiljön på CFG. Studentinflytandet i undervisningen förefaller också vara starkt, framförallt på högre nivåer, genom kursvärderingar men kanske framförallt genom studierådet och diskussioner med studierektorerna. På detta vis har studenter möjlighet att påverka t ex litteraturlistor och annat när det gäller planering av kurserna. Studenterna involveras aktivt i forskningsmiljön på Centrum, genom att inbjudas till forskningsseminarier och liknande. Dock finns det vissa oklarheter kring det formaliserade studentinflytande vad gäller innehållet i kurser, kurslitteratur etc eftersom dessa beslut inte tas i Centrums styrelse där studeranderepresentant finns, utan i forum där studenterna inte är representerade, ofta av kursansvarig och studierektor.

Systematiskt kvalitetsarbete

Ovan nämnda svagheter kan åtgärdas med ett systematiskt kvalitetsarbete. Vi finner läget för ett sådant arbete vara mycket gott. Lärarkåren är engagerad och önskar bättre överblick över kurserna vid CFG. Ambitionen att utveckla utbildningen är stark. Planerna för hur man ska växa genom att också bli del av andra utbildningar är välutvecklade. Nyanställda lärare borgar också för att mycket ska kunna utvecklas i framtiden. Lärargruppen uppvisar en hög vetenskaplig och pedagogisk kompetens och att forskningen på CFG har så starka tvärvetenskapliga inslag är en tydlig styrka. Det bidrar till en tydlig forskningsanknytning av undervisningen och att undervisningen vilar på vetenskaplig grund.

Både självvärdering och platsbesök visar också att CFG har ett pågående arbete för att utvärdera och följa upp sin utbildning. Det som också framkommer är dock att det finns behov av att ta fram tydligare och mer transparenta system och rutiner för kvalitetssäkring, uppföljning och utvärdering, så att arbetet sker mer systematiskt.

Från underlaget framkom det ganska tydligt att kommunikationen inom lärarkollegiet hittills inte varit så omfattande, delvis beroende på att lärarkapaciteten tidigare varit otillräcklig. Detta har gjort att kursutvecklingen och kvalitetsarbetet blivit något eftersatt, med viss dubblering mellan kurser och liknande. På detta område redovisas många nya initiativ, som lärardagar och planerade internat. Inte minst har arbetet med denna självvärdering bidragit till kommunikation och diskussioner inom gruppen, ett arbete som bör fortsätta.

Två exempel på initierade arbeten som bör prioriteras är arbetet med styrdokument när det gäller examination och måluppfyllelse för att säkerställa att alla mål examineras och att olika lärare gör likartade bedömningar. Det är mycket bra att flera lärare deltar i bedömningar av examensarbeten, lärarkollegiet kan säkert utnyttjas i andra sammanhang också för att likrikta bedömningarna. Den fördjupade analysen av

kurs A3 som gjorts i samband med självvärderingen är mycket bra och bidrar på ett tydligt sätt till en framtida utveckling av kursen i synnerhet men även utbildningen som helhet. Liknande genomgångar bör göras av alla kurser som CFG ger inom loppet av en 6-års period, fram till nästa omfattande utbildningsutvärdering.

Rekrytering, breddad rekrytering och breddat deltagande

Medan studenttrycket till grundkursen är gott är antalet sökande till masterutbildningen med genusvetenskaplig inriktning medioker. Strategierna för att göra kurserna intressanta för fler är outvecklade. Likaså fann vi diskussionen om breddad rekrytering och breddat deltagande som fördes i självvärderingen bristfällig. Frågorna om svagt studentunderlag och breddad rekrytering/breddat deltagande hänger naturligtvis ihop och manar till nödvändig självreflektion. CFG behöver som flertalet av universitetsenheter i Sverige ta frågan om breddad rekrytering och breddat deltagande på större och mer genomträngande allvar. Det behöver spela en aktiv roll i rekryteringsarbetet av såväl anställda som studenter. Genusvetenskap är som det beskrivs i självvärderingen ett viktigt ämne i vår samtid, ett viktigt ämne för många. Så frågan som inställer sig är naturligtvis vad som krävs för att fler potentiella studenter ska känna sig manade att söka sig till just genusvetenskap, personer som ämnet idag inte når.

Något som kan hindra studenter att fortsätta sina studier kan vara en brist i de generiska kunskaperna. Det ställs exempelvis stora krav på att skriva och det är därför föredömligt att det finns workshops för dem som behöver få extra hjälp med just detta. Men det är också viktigt att inte begränsa arbetet utifrån en förståelse av brist hos studenterna. Minst lika viktigt är det naturligtvis att också granska de egna kurserna, målen, pedagogiken och informationstexterna som går ut. Det behövs diskussioner om vem som tilltalas i kurserna, vems historia som fokuseras och hur? Vem känner igen sig i materialet och vems kunskap görs viktig? Vem är den förväntade studenten i informationsmaterial som skickas ut? Utifrån vilka situationer skapas kunskapen? Denna typ av frågor borde ställas på ett nästan rutinartat och formaliserat sätt i olika sammanhang. Den bör också relateras till framtagande av litteratur, kursplaner, utvecklingsarbete och rekrytering av lärare.

Jämställdhet och hållbarhet

Att jämställdhet är viktigt för Centrum som forsknings- och arbetsmiljö är tydligt, men det är något otydligt på vilket sätt utbildningen beaktar jämställdhet. Att innehållet i utbildningen berör jämställdhetsaspekter är viktigt och riktigt, men på vilket sätt beaktar utbildningen jämställdhet i mötet med studenter, i organisering av utbildning, kursupplägg etc? Hur tänker Centrum kring frågorna i relation till lärarstab och studentgrupp?

För att skapa en hållbar utbildning som bidrar till ett hållbart Sverige är en central aspekt att inte bygga på en stark stadscentrering. Klyftan mellan land och stad är problematisk. Därför är det välkommet att campus Gotland numer också hör till UU. I en tid då klimateffekterna är uppenbara och vetenskapligt belagda är det emellertid långt ifrån hållbart med de många återkommande flygresorna som lärarna förväntas göra. Som bedömarpanel vill vi understryka vikten av att finna alternativa sätt att organisera undervisningen. Att undvika flygresor är här en uppgift, men också att finna sätt att organisera och bedriva undervisningen på som också är hållbara för

enskilda lärare och som inte bidrar till ökad stress och press Dessutom är det relevant att ställa frågan om ett så pass litet utbildningsuppdrag, dvs Campus Gotland, är hållbart i ett studentperspektiv. Är den utbildning studenterna får på Campus Gotland jämförbar med den utbildning som studenterna får på Campus UU? Studenterna på Campus Gotland har ju exempelvis inte tillgång till den rika forskningsmiljö som studenterna vid UU har. Möjligtvis har de tillgång till annat, men det är ingenting som bedömarpanelen kan ta ställning till i denna utvärdering.

En sista avslutande aspekt vad gäller hållbarhet rör personalsituationen. Trots att välbehövlig nyrekrytering skett så har Centrum en personalgrupp som under många år varit underdimensionerad, och som nu också är under starkt tryck genom att inte bara miljön utan också utbildningsåtagandet vuxit – inte minst inom forskarutbildningssidan. Detta är en aspekt som måste beaktas och bevakas. Möjligtvis innebär detta att det finns ytterligare behov av rekrytering för att säkerställa hållbarhet och kvalitet.

Utbildningens starka sidor:

- Den vitala, unika, internationella och tvärvetenskapliga forskningsmiljön;
- En starkt engagerad, vetenskapligt och pedagogiskt meriterad och erfaren personalgrupp, som utgör den fasta staben och ledningsgruppen;
- Engagerade studenter som upplever att de läser en viktig utbildning, får en god utbildning och känner sig inkluderade i CFG:s verksamhet (inte minst studenterna på avancerad nivå), således en god studiemiljö med studentinflytande;
- En medvetenhet kring de utmaningar som finns och ett igångsatt utvecklingsarbete.

Utbildningens svagheter/utvecklingsområden:

- Otydliga mål med utbildningen som sådan, framförallt på masternivå. Är den yrkesinriktad eller forskningsförberedande eller både och? Hur kan målen uppnås på bästa sätt? Hur kan man öka arbetslivsanknytningen? Vilken utbildning vill CFG ge?
- Otydlig målsättning för det pedagogiska arbetet samt svagt utvecklad systematisk kontroll av lärandemål och examensmål;
- Svag kommunikation lärare emellan vilket bidrar till att sammanhang mellan kurser etc saknas, att kvalitetsarbetet och studentinflytande inte nog systematiserats och formaliserats;
- Svaga mål och strategier för att arbeta med breddad rekrytering och breddat deltagande samt jämställdhet och hållbarhet.

Rekommendationer:

Bedömarpanelen rekommenderar följande:

- Tydliggör relationen mellan den tvärvetenskapliga och internationella forskningsmiljön och utbildningen. Det unika med CFG kan bli utgångspunkt för en profilerad utbildning med unik kompetens på utbildningsområdet;
- Utveckla en större medvetenhet kring och kommunikationen om vilken slags utbildning genusvetenskapen i Uppsala ger, vart den syftar och vad den förbereder studenterna på;
- Se över styrdokument (kursplaner, betygskriterier etc) för att tydliggöra och säkerställa att utbildningens mål, kursmål och lärandemål är uppfyllda;
- Fortsätt och fördjupa det initierade systematiska kvalitetsarbetet, såsom fördjupat pedagogiskt samarbete om utbildningarnas syfte mål, sammanhang och samhällsanknytning samt systematiskt utvärderingsarbete av kurser, utbildningar och program;
- Systematisera arbetet med studentinflytande som påbörjats i samband med denna utbildningsutvärdering;
- Använd den genusvetenskapliga kompetensen för att vidareutveckla arbetet med jämställdhet, breddad rekrytering och breddat deltagande. Det är främst en demokratifråga men berör också utbildningens kvalitet och på sikt också en fråga om ämnets möjlighet att kunna växa och få samhällelig betydelse och legitimitet;
- Ta hållbarhetsaspekterna på större allvar och i relation till arbetsvillkor samt uppdrag, ex. skapa alternativa undervisningsmodeller för att dra ner på flygresor som sliter på miljön och kan bidra till stress för lärare.

Rekommendationer för metodutvecklingen

När vi nu genomfört denna pilotomgång av utvärdering av utbildning vid UU har vi också reflekterat kring metoden:

Vi fann de frågor som skulle besvaras vara för instrumentella. De manade inte till reflektion över den utbildning som skulle värderas utan till ett uppräknande och ett felsökande. Ska metoden utvecklas bör de också efterfråga exempelvis pedagogiska förhållningssätt och utvecklingsmöjligheter.

Denna typ av utvärdering kan omöjligt svara på hur utbildningen vid genusvetenskap vid Uppsala universitet står sig nationellt eller internationellt eftersom utvärderingen enbart undersökt just utbildningen vid universitetet i Uppsala. Vi funderar också på om det är viktigt att undersöka denna fråga, eller om det är bättre att helt fokusera utvärderingen på utbildningens och miljöns starka och svaga sidor samt hur utbildningen ska utvecklas.

Studentdeltagandet visade sig, även här, vara en sårbar punkt. Studentrepresentanten hade inte möjlighet att delta i platsbesöket, vilket också innebär att studentrepresentanten inte deltagit i de gemensamma diskussioner kring utbildningen och utvärderingen som vi genomfört. Detta är en brist menar bedömarpanelen. Studentperspektivet är viktigt.

Platsbesöket var mycket givande som komplement till självvärderingen och övrigt skriftligt underlag. Rent planeringsmässigt skulle det varit bra om datum för platsbesök och en tidsplan fanns tillgänglig då förfrågan att delta som intern eller extern granskare kom. Detta skulle ha underlättat planeringen och kanske skulle även studeranderepresentanten kunnat vara mer delaktig i processen då.